

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р Цветанка Христова Панчева

СУ „Св. Климент Охридски”, Философски факултет,
Катедра „Библиотекознание, научна информация и културна политика”

Относно:

Конкурс за заемане на научната длъжност „доцент” по професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Книгознание, библиотекознание, библиография – Потребители и ползване на библиотеките), обявен в ДВ, бр.24 от 16.03.2018 г.

1. Данни за конкурса

Конкурсът за доцент е обявен за нуждите на катедра „Библиотекознание, научна информация и културна политика“ на Философския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. Документи по конкурса е предоставил единствен кандидат – *д-р Ели Драганова Попова*, главен асистент в същата катедра. Документите са в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав и Правилника за условията и реда за придобиване на научна степен и заемане на академична длъжност в СУ „Св. Климент Охридски“, действащи към момента на обявяването на конкурса и процедурата е съобразена с тях.

2. Данни за кандидата

Гл. ас. д-р Ели Попова е уважаван специалист в библиотечната сфера, който през последните няколко години целенасочено изгражда своята кариера и като преподавател и изследовател. Тя завършва последователно различните степени на библиотечното си образование – „професионален библиотекар” - в Държавен библиотечен институт (днес УниБИТ) (1977-1979), „магистър” по библиотекознание и библиография - в Институт по култура, Минск, Беларус (1979-1983), „доктор” по професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Информационно-търсещи системи) (2014) - в СУ „Св. Климент Охридски”, Катедра „Библиотекознание, научна информация и културна политика. В своя професионален път д-р Ели Попова преминава през усвояването на специфични библиотечни и управленски компетентности, в различни по вид библиотеки – като библиотекар, главен библиотекар и директор на Регионална библиотека – Перник (1983-1997); библиотекар в библиотеката на Нов български университет (1997-1998); началник на направление „Специални колекции” в Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий” (1998-2009); специалист в компонент „Обучение” в Програма „Глобални библиотеки – България” (2009); Директор на Изпълнителното бюро на Българската библиотечно-информационна асоциация (2010-2015). От 2015 г. е гл. асистент в Катедра „Библиотекознание, научна информация и културна политика” в СУ. Допълнителни профилирани знания д-р Попова получава и чрез многобройните си специализации и допълнителни квалификации, сред които и обучения за работа с бази от данни на ООН, обучения на документалисти по информация и документация на ЕС, в специализирани семинари на Европейската комисия, в СИСКО Бизнес институт и др.

3. Преподавателска дейност

Преподавателската дейност на гл. асистент Ели Попова обхваща важни дисциплини в Катедра БНИКП (в изискуемия хорариум) като:

- Потребители и ползване в библиотеките, лекции и упражнения, бакалаври;
- Въведение в дигитализацията – упражнения, бакалаври;
- Дигитализация на културното наследство – упражнения, бакалаври;
- Краеведска библиография – упражнения, бакалаври;
- Развитие на персонала в библиотеката – лекции, магистри БИНКП;

В своята преподавателска дейност гл. асистент Ели Попова съчетава компетентностите си на изследовател и практик, подготовката си за работа с дигитална техника и ресурси, комуникативните си способности в контактите с колеги от различни библиотеки, където студентите ни придобиват практически умения по изучаваните дисциплини. Като много ефективна в този смисъл може да се разглежда и работата ѝ във връзка с теренната практика на студентите от катедра КНИКП.

4. Научна, научно-практическа, проектна дейност и научни приноси

За настоящия конкурс гл. асистент Ели Попова представя *общо 19 публикации* : 1 монография; 1 учебно пособие, подготвено и като електронен ресурс; 4 студии, 13 статии в продължаващи издания и сборници, от които 6 в съавторство, 3 на чужди езици (2 на английски език и 1 на руски език). За участие в конкурса, съгласно изискванията, е посочен и списък на всичките ѝ публикации – общо 56, от които редуцирам преводите и непубликуваните доклади и документи – общо 5 заглавия.

От предложения списък на публикации за конкурса няма да бъдат обект на оценка 3 статии в сферата на обучението по дигитализация и възможностите за използване на ценни дигитални колекции (№9, №10 от статиите в сборници и списания и №3 от публикациите на чужди езици), заради общото ни авторство.

Изследователските акценти в публикациите на гл. ас. Ели Попова могат да се очертаят в няколко тематични области:

1. Кариерно развитие на библиотечния персонал. Управление и развитие на персонала. По тази тема тя посочва една монография „Кариерно развитие на библиотечния персонал в контекста на информационното общество” и 6 студии и статии. Монографичното изследване предлага иновативен подход към темата за кариерното развитие като очертава, чрез обобщение на резултатите от отделни анкетни проучвания, три групи свързани с библиотечната професия – „предкариера” (студенти, обучавани за библиотекар); библиотечни специалисти, заемащи различни длъжности от всички видове библиотеки; библиотечни ръководители с успешно професионално развитие. Обобщенията и изводите от проучването са база за открояване на основните фактори и предпоставки за успешно кариерно развитие на библиотечния персонал в новата информационна среда, в която функционират библиотеките. Удачно допълват, като поставят отделни акценти на темата за библиотечния персонал, студиите и статиите „Някои аспекти в развитието на библиотечния персонал в контекста на променящата се библиотечна професия и библиотека през последните две десетилетия”, „Ролята на управлението на човешките ресурси за организационната култура в библиотеките”, „Информационната култура в контекста на професионалните компетентности на съвременния библиотекар”, „Съвременното управление на човешките ресурси и неговата роля за ефективността на библиотечната организация”, „Какво мислят за кариерата в библиотека успешите хора”, „Акценти в развитието на библиотечната организация и на библиотечния персонал в контекста на информационното общество”. Чрез всички посочени публикации д-р Попова заявява своя траен изследователски интерес към тази тематика, намеренията си да я изследва многопосочно, осъзнавайки важноста ѝ за трансформирането на библиотеките в модерни информационни центрове, но и без да се пренебрегват многобройните предизвикателства, свързани с престижа и утвърждаването на библиотечната професия в едно комерсиализиращо се общество.

Приносът ѝ в изясняването на тематиката може да се търси както по посока на обобщенията и анализите на резултатите от собствените емпирични проучвания, така и в очертаването на модерните перспективи на професията, включително чрез осмисляне опыта на библиотеките в различни страни по света да попълват капацитета на кадрите си с необходимите знания и умения в условията на информационното общество, включително чрез формите на продължаващата професионална квалификация. Следва да се изтъкнат и постиженията ѝ в разглеждането на темата за управлението на човешките ресурси като направление в библиотечния мениджмънт, свързано и с изграждането и развитието на организационна култура в институцията „библиотека“.

2. Потребители и ползване в библиотеките. Това е тематичното направление, в което гл. ас. Ели Попова реализира чрез лекционни курсове най-пълноценно своята преподавателска дейност в Катедра БНИКП. Осъзнавайки необходимостта от съвременно учебно помагало тя предлага за участието си в конкурса за доцент разработката си „Потребители и ползване на библиотеките“, която подготвя и в предпочитаният от студентите електронен вариант. В предговора д-р Попова правилно подчертава, че в обсега на преподаваната от нея дисциплина се пресичат много аспекти от вече придобити знания в рамките на специалността „Библиотечно-информационни науки“, че тук те са очертани като един комплекс и че идеята на курса е да се осмислят ползването на библиотеката и обслужването на потребителите ѝ в контекста на съвременната обществена и информационна среда и на развитието на отделните индивиди в нея. Затруднението в структурирането на курса идва от факта, че тематиката му е част от темата за библиотечното обслужване (а то представлява пресечна точка на резултатите от всички останали библиотечни дейности), а в случая той е змислен да се фокусира основно върху потребителите и ползването (библиотечните услуги), разгледани и през темата за общуването в библиотеката. Другият проблем, който личи в учебното помагало е, че курсът е задал голямо разнообразие от теми, които няма как да бъдат разгледани в тяхната пълнота и взаимна връзка и да се постигне, от една страна, баланс в представянето на отделните теми, и от друга, приемлив общ обем на изданието. По тези причини гл. ас. Ели Попова е предпочела някои от темите (напр. тези, посветени на ролята на четенето, четенето като психическа дейност, четенето в библиотеката, информационната грамотност и др.) да маркира само бегло и то в определени аспекти, съобразявайки се с общото съдържание на целия лекционен курс, но чрез посочваната към всяка тема литература и задачи, да разшири, в рамките на предвидените практически занятия, осветляването на темата и/или акцентирането върху дискуссионните елементи в нея.

Предложеното учебно помагало има важни познавателни и практико-приложни характеристики, сред които са:

- съвременен ракурс на разглеждане на въпросите за потребителите и ползването на библиотеката, който се базира както на трансформациите на самата библиотечна институция, така и на процесите на четене в съвременното общество;

- стремеж към комплексно представяне на темата, което цели от една страна потребителите и услугите на библиотеката да се изучават взаимно свързано, а от друга – да се затвърждават част от знанията, придобити от други дисциплини, но от гледната точка на потребителя;

- разглеждане на част от темите в по общ контекст, напр. Комуникация в библиотеката, Библиотечна конфликтология, Въздействие на пространството и др., с което се цели разширяване на кръгозора на студентите, вкл. чрез въвеждане на термини от други науки;

- логичност и свързаност на разглежданите теми и интерпретирането им чрез разработки на наши и чуждестранни изследователи;

- много добро познаване на библиографските източници (нормативни документи, международни предписания и програми, теоретична литература, практически разработки) и балансираното им препоръчване за самоподготовка по отделните теми;
- много добро формулиране темите за упражнения и дискусии (благодарение на сериозния практически опит на авторката).

Към предложеното за публикуване издание могат да се отправят и някои препоръки:

- Съдържанието на помагалото да отговаря на структурирането на подтемите в текста на изложението. Това особено важи за електронния вариант на изданието, при който от всяка подтема на съдържанието трябва да има линк към съответния текст;
- От гледна точка на логиката на курса авторката би могла да обмисли дали не е по-удачно в структурата на изданието да се обособят три големи глави – напр. Потребители; Ползване на библиотеката; Библиотечен персонал, в рамките на които да се подразделят сегашните теми и подтеми. По този начин, според мен, по-отчетливо ще се очертаят взаимовръзките между темите и по-ясно ще проличи, къде се слагат акцентите в тях и дали някои подтеми не трябва да отпаднат, а други да се разширят, с оглед на тяхната значимост.

В рамките на по-общата тематика, свързана с ползването на библиотеката, в последно време д-р Попова фокусира вниманието си към една подтема, която може да се определи като „Библиотеката във виртуалното пространство – комуникация и място за диалог”. В този изследователски периметър са посочени 6 публикации. Повечето от тях представляват обобщения, анализи и оценки за ефективността от представянето на обществените библиотеки в България във виртуалното пространство, направени на базата на реализиран проект на Катедна БНИКП „Оценка на информационната стойност на уеб сайтовете на регионалните библиотеки в България. Конструиране на препоръчителен модел на уеб сайт, отразяващ резултатите от дейността на регионалната библиотека”, на който гл. ас. Ели Попова е ръководител. Отделните публикации акцентират върху: събраните и систематизирани данни за състоянието на уеб сайтовете на българските регионални библиотеки; сравнителен анализ на подходите при изграждането им в България и в някои от европейските страни; количествен и съдържателен анализ на предлаганите чрез уебсайтовете услуги за потребителите; използването на сайтовете като канали за комуникация и др. Най-същественият принос на екипа на проекта е в създаването на примерен модел за информационна архитектура на интернет страниците на регионалните библиотеки, целящ повишаване видимостта от дейностите и услугите им във виртуалното пространство и по-ефективна комуникация с потребителите и институциите.

Особен акцент ще поставя и върху статията на английски език „The role of the public library in the modern interpersonal and intergroup intercultural dialogue”, в която е направен опит библиотеката да се впише в една глобална комуникационна среда като се очертаят възможностите ѝ да влияе върху реалните си и потенциалните си потребители в информационното пространство. Същите идеи авторката развива по-подробно и в студията си „Социалната значимост на обществената библиотека през призмата на съвременните пространства за межкултурен диалог”.

5. Заключение

Научноизследователската и научноприложната дейност на гл. асистент Ели Попова е насочена към преосмислянето на основни за българското библиотекознание теми, отнасящи се до потребителите на библиотеките, съвременните услуги, които те предлагат и кариерното развитие на персонала. Нуждата от подобно преосмисляне е очевидна по много причини – нова информационна среда, в която функционират

библиотеките, силна зависимост от пазарни механизми, конкуренция на пазара на труда, изменение в потребителските нагласи към четене и ползване на информационни източници и мн. др. В това широко научно и приложно поле тя намира свои специфични изследователски акценти и предлага модерноориентирани лекционни курсове. Опитът ѝ като асистент в дисциплините по дигитализация на културното наследство отваря публикационната ѝ активност в допълнителна посока, позволява ѝ да разшири наблюденията си върху интересите и предпочитанията на студентите и върху методиката на преподаване на отделните дисциплини.

Индикатор за значимостта на разработваната от д-р Попова проблематика и за интереса към нея до известна степен е и справката с цитиранията на трудовете ѝ, която сочи, че нейната монография (от 2016 г.) е цитирана от 3 автори, че има 2 положителни рецензии, общо публикациите ѝ се цитират 11 пъти, а 3 от тях са индексирани в ИНИОН РАН.

Изложените констатации относно научната и преподавателската дейност на *гл. асистент Ели Попова*, а също наблюденията ми върху нейните изяви в научни форуми ми дават основание убедено да предложа на уважаемите членове на научното жури да гласуват положително тя да заеме научната длъжност “доцент” по професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Книгознание, библиотекознание, библиография – Потребители и ползване на библиотеките).

Член на научното жури:

19.07.2018 г.

Доц. д-р Цветанка Панчева